

קמז.

בו יסופר גדולת ה' ורוב חסדו וטובו אל ברואיו:

{א} תְּהִלָּתָהּ | כִּי-טוֹב זִמְרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי-נָעִים נֶאֱוָה
תְּהִלָּה:
רש"י

כי טוב זמרה – כי טוב לזמר לו:

מצודת דוד

כי טוב – כי הוא טוב:

זמרה אלהינו – זמרה לאלהינו:

כי נעים זגוי – על כי הוא נעים לזה נאווה לו תהלה:

מצודת ציון

נאווה – מלשון נאה ויפה כמו לישרים נאווה תהלה (לעיל לג):

מלבי"ם

הזמר לאלהינו – הוא טוב

תהלה – הוא נעים ונאווה:

{ב} בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם יְהוָה נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס:

מצודת דוד

בונה – הוא הבונה לעתיד את ירושלים ואת ישראל הנדחים בקצה

הארץ יכנס אליה:

מצודת ציון

יכנס – מלשון הכנסה ואסיפה וכן והמסכה צרה פְּהִתְפִּנָּס (ישעיה נח):

מלבי"ם

בונה ירושלים ה' – באר שהזמר והתהלה שמדבר בה הוא על שה' בעצמו בונה ירושלים – שבהשגחתו הפרטיית מתעסק בבנינה שתהיה עיר אלהים קדוש משכני עליון.

והוא בעצמו יכנס לתוכה את נדחי ישראל

נדחי ישראל יכנס – יש הבדל בין אסף ובין כנס, שהכנס הוא לתוך

מקום משומר

מדרש

בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס. א"ר שמואל בר נחמני מסורת אגדה היא שאין ירושלים נבנית עד שיתכנסו הגליות, ואם יאמר לך אדם שכבר נתקבצו הגליות ולא נבנית ירושלים – אל תאמין. למה שכך כתיב בונה ירושלים ואחר כך נדחי ישראל יכנס. אמרו ישראל לפני הקדוש ברוך הוא – רבש"ע לא כבר נבנית ירושלים וחרבה? אמר להם על ידי עונותיכם חרבה וגליתם מתוכה אבל לעתיד לבא אני בונה אותה ואיני הורס אותה לעולם.

{ג} הָרֹפֵא לְשִׁבּוּרֵי לֵב וּמַחְבֵּשׁ לְעֵצְבוֹתָם:

מצודת דוד

הרופא – הוא הרופא למי שלבו נשבר מרוב התוגה:

ומחבש – עושה תחבושת לעצבותם ר"ל מעביר העצבון:

מצודת ציון

ומחבש – ענין קשירת המטלית על המכה כמו ולנשברת תחבש (יחזקאל ל"ד):

מלבי"ם

הרופא לשבורי לב – לישראל שלבם נשבר על צרתם

ומחבש לעצבותם - שהוא העצב שבלב, כי תחת עצב ימלאו שמחה וגיל:

זוהר

הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם – דא תחיית המתים.

{ד} מוֹנֶה מְסַפֵּר לְכוֹכְבִּים לְכֹלָם שְׁמוֹת יִקְרָא:

מצודת דוד

מוֹנֶה וגו' – ר"ל יודע הוא מספרם וקורא להם שמות לכ"א שם הנאה לו:

מצודת ציון

מוֹנֶה – מלשון מנין:

זוהר

מוֹנֶה מספר לכוֹכְבִּים. מאן הוא מונה לכוֹכְבִּים – מספר...על ידי עברין כלהו בחושבנא.

{ה} גִּדּוּל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב-כָּח לְתַבּוּנָתוֹ אֵין מְסַפֵּר:

מצודת דוד

לְתַבּוּנָתוֹ – לדברים שיש בהם תבונה הנמצאים אצלו אין מספר להם כי רבו מאד:

{ו} מְעוֹדֵד עֲנִיִּים יְהוָה מְשַׁפֵּיל רְשָׁעִים עַד־אֶרֶץ:

מצודת ציון

מְעוֹדֵד – ענין רוממות וחוזק:

עַד־אֶרֶץ – עד ארץ:

{ז} עֲנִי לִיהֲנֶה בְּתוֹדָה זְמָרוֹ לֵאלֹהֵינוּ בְּכִנּוֹר:

מצודת דוד

עֲנִי – הרימו קול לה' בהודא' על הטוב:

מצודת ציון

עֲנִי – ענין הרמת קול כמו וענו הלויים וגו' קול רם (דברים כז):

{ח} הַמְכֶסֶה שָׁמַיִם | בְּעֵבִים הַמְכִּין לָאָרֶץ מָטָר הַמְצַמִּית הָרִים חֲצִיר:

מצודת דוד

הרים – לפי שא"א לחרוש ולזרוע שם בעבור הגובה לזה מצמיח שם חציר למאכל בהמה:

מצודת ציון

בעבים – בעננים:

חציר – דשא ועשב:

אדמו"ר הרי"צ

הנהגת הטבע הוא אלקו', ומחלק כללות הנהגת הטבע ופרטי עניני פעולתם בב' ענינים, וקורא להם בשם טבע כללות ופרטי הטבע, ובוה הוא מבאר הכתו' שא' דהע"ה המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר, דהמכין את המטר הוא הקב"ה מסבב את הסבה, והעבים עצמם זהו פרטי הטבע.

{ט} נֹתֵן לְבִהְמָה לַחֲמָה לְבָנִי עֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ: רש"י

לחמה – מאכלה:

לבני עורב – פירשו רבותינו שהוא אכזרי על בניו והקב"ה מרחם עליהם ומזמין להם יתושין מתוך צואתם ונכנסין לתוך פיהם:

מצודת דוד

לחמה – חציר ההרים:

לבני עורב וגו' – נותן מזון לבני עורב הקטנים אשר יצעקו בעבור חסרון המזון וזו על כי המה לבנים בקטנותם חושבים אבותיהם שאינם בניהם בעבור שינוי מראות הנוצות ואינם חוששים לזונם והקב"ה מזמין להם יתושים מתוך צואתם ואוכלים אותם:

מלבי"ם

אשר יקראו – יכריזו ויפרסמו המאמר הלז, והוא שלא בגבורת הסוס

יחפץ:

ספר הפליאה

נותן לבהמה לחמה לבני עורב אשר יקראו. בהמה זו כלב, שכן בהמ"ה בגימטריא כל"ב. והקב"ה יודע שאין הבריות חפצים לפרנס לכלבים, חס עליהם הקב"ה ועשה להם סגולה אחת, שכל מה שאוכל שוהה במעיו ג' ימים ואח"כ נתעכל. ועל שפני אדם ככלבים הם אוכלי הטריפות, חייב להשליך להם הטריפות – מדה כנגד מדה, ומה שאכל באיסור יאכל בהיתר. זהו נותן לבהמה לחמה.

{י} לֹא בְּגִבּוֹרַת הַסּוּס יִחְפֹּץ לֹא-בְּשׁוּקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה:

רש"י

לא בגבורת הסוס יחפץ – הקב"ה:

לא בשוקי האיש ירצה – ולא בקלות מרוצת שוקי האיש ירצה:

מצודת דוד

לא בגבורת – אינו חפץ במי שתולה בטחונו בגבורת הסוס לרוץ ולרדוף במלחמה:

לא בשוקי – לא ירצה במי שבוטח בחוזק שוקיו לרוץ רגלי:

מצודת ציון

בשוקי – שוק הרגל:

אדמו"ר הזקן

נק' האותיות סוסים שמגביהים מאד למעלה וכל העלאות ממטה למעלה ע"י האותיות, דהרהור לא עביד מידי כו'...והרוכב על הסוס הסוס ישאנו למקום רחוק שלא היה יכול להגיע ברגלים כו'. וכמ"כ עד"מ בשומו כל מחשבתו באותיות מגביהים ומעלים אותו למקום גבוה...אבל כתיב **לא בגבורת הסוס יחפץ לא בשוקי האיש ירצה. פ"י כשאנו מעמיק חב"ד**

שלו בהאותיות כ"א מחשבתו בלבד הרי זה כרכיבת הסוס בלבד שרגליו לבד דבוקים בסוס והסוס רץ והוא אינו עושה כלום כו'. כ"א רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו פי' שיעמיק חב"ד שלו בהתבוננות גדולת ה' עם דיבוק מחשבתו בהאותיות.

{יא} רוצה יהוה את-יראיו את-המיחלים לחסדו:

מצודת דוד

רוצה – רק רוצה ה' ביריאיו וחוזר ומפרש שהם המיחלים לחסדו ואינם בוטחים בעצמם בחוזק השוק או בגבורת הסוס כי הבוטח באלו מסיר יראת ה' מעל פניו:

מצודת ציון

המיחלים – המקוים:

{יב} שבתי ירושלם את-יהוה הללי אלהיך ציון:

מצודת דוד

שבתי ירושלים – יושבי ירושלים:

ציון – אתם יושבי ציון הללו את אלהיך:

{יג} כי-חזק בריתי שעריך בך בניך בקרבך:

מצודת דוד

כי חזק – ולא יוכל האויב לכבשה מעתה:

ברך – הוא ברך את הבנים אשר בקרבך ר"ל שיהיו הבנים מרובים ויתגברו על האויב:

מצודת ציון

ברחי – כעין מטה ישימו אותו ברוחב השער לסגרו:

אדמו"ר שליט"א

ברך בניך בקרבך – שהברכה וההשפעה תהי' רק לבניך, לישראל.

{ יד } השם-גבולך שלום חלב חטים ישיביעך:

רש"י

חלב חטים – טוב חטים שמנים:

מצודת דוד

השם גבולך – בגבולך שם שלום כי לא תבוא אליך מלחמה:

חלב וגוי' – ולא יאכלם האויב:

מצודת ציון

חלב – מיטב כמו ואכלו את חלב הארץ (בראשית מה):

{ טו } השלח אמרתו ארץ עד-מהרה ירוץ דברו:

מצודת דוד

אמרתו – הוא המטר הבא במאמר פיו:

עד מהרה – כאשר ישלחנו ירוץ מהרה לעשות שליחותו:

מצודת ציון

ירוצ' – ענין מהירות ההליכה:

אדמו"ר הזקן

פ"י הפסוק השולח אמרתו ארץ עד מהרה ירוץ דברו. דפי' השולח

הוא כשיורד השפע לאט לאט ובהדרגה ובמתון. אבל עד מהרה ירוץ דברו
 היינו כשהשפע הולך במהירות.

{ טז } הנתן שלג כצמר כפור כאפר יפזר:

רש"י

כפור – גליז"א בלע"ז:

מצודת דוד

כצמר – לבן כצמר ועם שהצמר הוא פחות ממנו בלובן עם כל זה המשילו לצמר על כי אין מה בארץ יותר לבן מצמר להמשיל אליו וכן וקולו כקול מים רבים (יחזקאל מג) וכמוהו רבים:

כפור – הוא הנופל מן השמים בשחר בזמן הקור המפוזר ע"פ האדמה כאפר המפוזר ולפי שאין הכפור לבן כמו השלג לכן דמהו לאפר:

מצודת ציון

כפור – כמו שלג נופל הוא בשחר בימי הקור וכן וכפר שמים מי ילדו (איוב לח):

אדמו"ר האמצעי

הנותן שלג כצמר – כמו השלג שעיקרו חסדים רק שמתכווץ, ותחלתו מים וסופו מים. רק שדרך הלוכו מתכווץ שיהא מתקבל למקבל – כך חוטי לבן דצמד דטלית להשפיע ממקיף העליון.

{יז} משליך קרתו כפתים לפני קרתו מי יעמוד:
רש"י

משליך קרחו כפתים – המים מגלידים ונעשין פתיתין פתיתין, ומדרש אגדה כפתים הכל לפי משא הבריות העני לפי חוסר מלבושיו מיקל עליו: **מי יעמוד** – שלא יהא צונן בקרתו:

מצודת דוד

משליך קרחו כפתים – ר"ל מקריש כל פני המים וכאילו השליך חתיכת קרח לכסות כל רוחב המים וארכו: **לפני קרתו** – לפני הקור הבא בגבורתו מי יוכל להתקיים אם לא יתחמם מדברים המחממים:

מצודת ציון

קרחו – הוא הגליד הנקפה והנקרש על פני המים בימי הקור וכן מבטן מי יצא הקרח (שם):

כפתים – ענין חתיכות כמו פתות אתה פתים (ויקרא ב):
קרתו – מלשון קור וצנה:

{יח} יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וַיִּמָּסֵם יֹשֵׁב רוּחוֹ וַיִּזְלוּ-מֵיָם:

רש"י

ישלח דברו וימסם – לאותם פתים:

ישב רוחו – רוח מערבי להשבית הקרח ויזלו מים:

מצודת דוד

ישלח דברו – ר"ל ישלח המטר או חום השמש והם ממסים את השלג והכפור והקרח וכשהוא מנשב רוחו ימסו ויזלו מים:

מצודת ציון

וימסם – מלשון המסה והמגה:

ישב – מלשון נשיבה והפחה כמו כי רוח ה' נשבה בו (ישעיה מ):

יזלו – מלשון הזלה ונטיפה:

{יט} מַגִּיד (דברו) דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב חֲקָיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל:

מצודת דוד

מגיד וגו' – מוסב על מלת שבחי שאמר בתחלת הענין לומר שבחי את ה' על שהוא מגיד דברי תורה ליעקב:
חוקיו זכו' – כפל הדבר במ"ש:

מדרש

כל מה שהוא מצוה לישראל גם הוא עושה זה. הה"ד מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו

זוהר

מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל. תרין דרגין אינון יעקב וישראל חד גליא וחד סתים. מאי קא מיירי. אלא כל מאן דאתגזר ואתרשים בשמא קדישא – יהבין ליה באנון מלין דאתגליין באורייתא כלומר מודיעין ליה ברישי אתוון ברישי פרקין יהבין עליה חומרא דפקודי אורייתא ולא יתיר עד דיסתלק בדרגא אחרא. הה"ד **מגיד דבריו ליעקב.** אבל חקיו ומשפטיו לישראל – דאיהו בדרגא עלאה יתיר, וכתוב לא יקרא שמך עוד יעקב וגו'. חקיו ומשפטיו לישראל – אלין רזי אורייתא ונמוסי אורייתא וסתרי אורייתא דלא יצטרכון לגלאה אלא למאן דאיהו בדרגא עלאה יתיר כדקא חזי. ומה לישראל האי – לעמין עכו"ם עאכ"ו. וכל מאן דלא אתגזר ויהבין ליה אפילו את זעירא דאורייתא – כאילו חריב עלמא ומשקר בשמא דקב"ה. **לא עשה כן לכל גוי.**

**{כ} לא עשה כן | לכל-גוי ומשפטים בל-ידעום
הללויה:**

מצודת דוד

לא עשה כן – ליתן להם דברי התורה ולא הודיע להם את המשפטים כ"א לישראל לבדם:
הללויה – לזה הללו את יה:

מצודת ציון

בל – עניינו כמו לא:

שער הגילגולים

ז"ס ומשפטים בל ידעום, כי שתי אותיות מורים על הקליפות, ואלו שתי אותיות נתנו אל בלעם, ב"ל מן בלעם: